

AJANKOHTAISTA: SELVITYS JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSTA: HISTORIAN JA ETNOLOGIAN OPISKELIJAT TYÖLLISTYVÄT HYVIN

Kirsi-Maria Hytönen

Akateeminen työllistyminen ja työttömyys ovat jatkuvasti ajankohtaisia keskustelunaiheita nykyajan muuttuvien työmarkkinoiden maailmassa. Työelämään siirtyminen ja siihen liittyvät haasteet puhuttavat niin opiskelijoita kuin heitä ohjaaviakin. Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos halusi selvittää työllistymisen kysymyksiä omalta osaltaan voidakseen vastata paremmin sen mukanaan tuomiin haasteisiin. Kevään ja kesän 2008 aikana toteutettiin kysely, jossa työllistymiseen ja työttömyyteen liittyviä kysymyksiä pohti 159 vuosina 2005, 2006 ja 2007 valmistunutta filosofian maisteria. Työllistymisselvityksen mukaan monet vastavalmistuneista kohtaavat työttömyyttä jossain muodossa, mutta valtaosa heistä työllistyy kuitenkin koulutustaan vastaavaan työhön.

KVALITATIIVISTA JA KVANTITATIIVISTA TIETOA – TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Työllistymisselvitys toteutettiin monipuolisin metodein. Kaikille vastaajille lähetettiin kyselykaavake, jossa työllistymistä koskeviin kysymyksiin pureuduttiin eri teemojen näkökulmista. Kyselykaavake lähetettiin vastaajille kahdesti vastausprosentin nostamiseksi, mutta siitä huolimatta kyselyn palautti vain noin 51 % vastaajista. Alhainen vastausprosentti ymmärrettävästi vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen mutta on hyvinkin verrannollinen muihin vastaaviin kyselyihin. Pieni vastaajamäärä on melko tavallinen ongelma työllistymistä koskevissa kyselyissä.

Kyselykaavakkeen monivalintavastaukset analysoitiin kvantitatiiviseksi tiedoksi tilastoihin ja taulukoihin. Kyselyn toinen osa koostui kahdeksasta haastattelusta, joissa työllistymisen haasteita koskevia kysymyksiä syvennettiin ja pohdittiin laajemmin. Haastateltavat oli valittu vastanneiden joukosta edustamaan eri pääaineita ja eri aloille työllistyneitä maistereita. Selvityksen kvalitatiivisesti analysoitu tietoa koostui haastatteluista ja kyselyn avointen kysymysten vastauksista.

Kaikista vastaajista noin 73 % oli naisia. Myös syvähaastattelujen sukupuolijakauma oli samanlainen. Etnologeja vastaajista oli noin 30 % ja historian eri pääaineita lukeneita noin 70 %. Laitoksen opiskelijoista noin neljännes on etnologeja ja kolme neljäsosaa historioitsijoita, joten etnologit vastasivat kyselyyn hieman vilkkaammin. Tutkimuksen kohteena olivat nimenomaan vastavalmistuneet maisterit, mikä näkyy vastausten sisällöissä ja tutkimustuloksissa.

KUKA MAKSAA MAISTERIN PÄTKÄTYÖN PALKAN?

Noin 85 % vastaajista oli eri tavoin mukana työelämässä. Suurin joukko, 48 % vastaajista, kertoi työsuhteensa olevan määräaikainen. Vakituksessa kokopäivätyössä oli 24 % vastaajista.

Määräaikaiset työsuhteet eivät ole uusi ilmiö eivätkä ne koske ainoastaan historian ja etnologian alan maistereita. Työmarkkinoiden kehitys on johtanut siihen, että vakituksia työsuhteita on tarjolla yhä harvemmalle. Historian ja etnologian alan maisterit työllistyvät yhä useammin projektiluotoisiin töihin, joissa määräaikaisuus on luonnollista. Monet valtionkin virat täytetään vain määräaikaisesti. Pätkätyöiden maailma on osa alan arkea. Avoin keskustelu siitä auttaa työelämään siirtymisessä ja haasteen kohtaamisessa.

Tutkimuksen perusteella julkinen sektori on selkeästi tärkein historian ja etnologian maistereiden työllistäjä: kuntien ja kuntayhtymien ja valtion palveluksessa oli 63 % vastaajista. Kuntasektorille aineenopettajiksi työllistyvien lisäksi voidaan todeta, että monet museot ovat valtion alaisia ja humanististen alojen maistereilla on kysyntää myös valtion hallintotehtävissä erilaisista korkeakouluista virastoihin.

Niin sanottu kolmas sektori, eli järjestöt, säätiöt, seurakunnat ja vastaavat, työllisti noin 14 % vastaajista. Kolmas sektori oli erityisen tärkeä työllistäjä niille, jotka olivat lukeneet pääaineenaan etnologiaa. Yksityisen sektorin osuus työllistäjänä jää kyselyssä 13 prosenttiin. Tässä suunnassa on erityisesti kehittämisen varaa, sillä yrityssectorilla historian ja etnologian maistereiden tehtävät eivät vastaa koulutusta yhtä usein kuin julkisella sektorilla. Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella pohditaankin tänä päivänä paljon yhteyksien kehittämistä elinkeinoelämään. Vastavalmistuneet tarvitsevat tietoa yritysmaailman tarjoamista työpaikoista, ja myös yritysmaailman tietoutta humanististen maistereiden osaamisesta voisi laajentaa.

TYÖTEHTÄVÄT JA NIIDEN SUHDE KOULUTUKSEEN

Vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehdoista tai määrittelemään itse kaksi parhaiten työtehtäviään kuvaavaa sanaa. Selkeästi suosituin tehtäväkuvaus oli koulutus, jonka valitsi 46 % vastaajista. Sen valinneet eivät olleet kaikki aineenopettajia vaan joukossa oli myös etnologeja sekä muilla aloilla kuin koulumaailmassa työskenteleviä historioitsijoita. Vapaan sivistystyön kenttä, maahanmuuttajatyö sekä monet muut

ammatit sisältävät koulutukseen liittyviä tehtäviä. Koulutus tulisikin nähdä laajemmin kulttuurialan ammattilaisten eräänä mahdollisena tehtäväkuvana kapean aineenopettajuuden sijasta. Koulutukseen liittyvien tehtävien jälkeen seuraavaksi yleisimmät tehtävät olivat suunnittelua (22 %), asiakaspalvelua (22 %), toimistotöitä (18 %), viestintää (14 %) ja tutkimusta (11 %). Esimiestehtävissä toimi noin 9 % vastaajista.

Eräät tutkimuksen ilahduttavimmista tuloksista liittyvät työn laatuun. Noin 88 % vastaajista ilmoitti työnsä vastaavan koulutusta hyvin (noin 53 %) tai jossain määrin (noin 35 %). Yhtä moni vastaajista sanoi myös työpaikkansa olevan hänelle mieluinen. Koulutuksen ei kuitenkaan nähty vastaavan työelämän tarpeita vaan sitä pidettiin liian teoreettisena. Monien mielestä historian ja etnologian laitoksella koulutetaan vain opettajia tai tutkijoita eikä muita aloja valinneita oteta tarpeeksi huomioon. Tutkimuksessa selvisi, että vastavalmistuneilla ei aina ole selvää käsitystä siitä, mitä tutkijan koulutus tarkoittaa. Valtaosa vastaajista ilmoitti, että yliopistossa opitut taidot kuten kriittinen ajattelu, tiedon hallinta ja analysointi sekä uuden tiedon tuottaminen ovat tärkeitä taitoja työelämässä. Samat vastaajat eivät kuitenkaan nähneet tutkijan ammatilla olevan yhteyttä työelämään. Tutkijan taitojen markkinointi ja oppimistavoitteiden selkeämpi kirjaaminen kurssisuunnitelmiin voisi edistää opiskelijoita näkemään oppimiensa taitojen soveltamismahdollisuudet paremmin. Tutkijan taidot ovat tärkeitä taitoja tietoyhteiskunnassa.

TYÖLLISTYMINEN JA TYÖTTÖMYYS

Yli kolme neljäsosaa (noin 78 %) vastaajista piti oman alan työpaikan löytymistä melko vaikeana tai vaikeana. Työkokemus oli tärkein syy työllistymiseen. Sitä oli kertynyt muun muassa opintoihin sisältyvästä harjoittelusta sekä opintojen aikana tehdyistä töistä. Tutkintoa ja sen aineyhdistelmää pidettiin myös tärkeänä, mutta monet totesivat, että usein tutkinto vaatii rinnalleen myös jotain työhistoriaa. Tutkinnon sisällön merkitys nousee oikeista sivuaineista, joiden valintaa pidetään tärkeänä ja johon toivotaan ohjausta. Opettajan pedagogiset opinnot olivat kaikkein tärkein sivuaine työllistymisen kannalta, mutta myös museologia ja yhteiskuntatieteet sekä oman laitoksen oppiaineet ovat tärkeitä.

Onnistuminen työhaastattelussa, korkea motivaatio sekä persoona ovat myös asioita, joita vastaajat pitivät työllistymisensä kannalta tärkeinä. Työelämävalmiuksia kehittämällä voidaan kuitenkin välillisesti vahvistaa myös näiden asioiden hallintaa. Muita tärkeiksi mainittuja asioita olivat esimerkiksi hyvä suhdeverkosto sekä kielitaito ja kansainvälinen kokemus.

Noin 9 % vastaajista ilmoitti olevansa työttömiä työnhakijoita. Työttömyysprosentti ei ole mairitteleva, mutta kenties pienempi kuin monet historia- ja kulttuurialan opiskelijat luulevat. Mielenkiintoista oli, että työttömyyttä koskeviin kysymyksiin vastattiin haluttomammin kuin kyselyn muihin osioihin. Olisikin syytä tehdä vastaavanlainen selvitys keskittyen juuri työttömyyttä koskeviin kysymyksiin, jolloin sitä koskevat asiat avautuisivat laajemmin kuin tässä tutkimuksessa.

Vastaajat olivat olleet keskimäärin 1,6 kertaa työttömänä. Yhteensä eri jaksoissa työttömyys oli kestänyt noin kolmella neljäsosalla vastaajista korkeintaan puoli vuotta. Tutkimuksessa nousi esiin työttömyyden rakenne: pätkätyöt aiheuttavat myös pätkätyöttömyyttä. Vastaajista hyvin moni oli ollut työttömänä määräaikaisten suhteiden välissä. Muina syinä työttömyyteen pidettiin työkokemuksen puutetta, alueellista työmarkkinatilannetta, alan työmarkkinatilannetta sekä suhdeverkoston puutetta. Myös perheeseen ja elämäntilanteeseen liittyvät syyt saivat useita mainintoja. Ne liittyivät usein alueelliseen työmarkkinatilanteeseen, sillä työtä haluttiin luonnollisesti etsiä ensisijaisesti samalta alueelta, missä puolisolllakin oli töitä. Yksikään vastaajista ei ilmoittanut sukupuolen aiheuttaneen työttömyyttä. Tämä on merkittävä tutkimustulos myös siinä valossa, että vastaajista valtaosa oli naisia.

YHTEENVETOA

Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen työllistymiskyselyn vastaajista noin 85 % oli mukana työelämässä ja noin 9 % työttömänä. Työllistyneistä noin 88 % oli koulutustaan hyvin tai jossain määrin vastaavissa tehtävissä. Valtio ja kunnat eli julkinen sektori oli vastaajien tavallisin työllistäjä. Kolmannen sektorin ja yritysmaailman osuudet olivat pienempiä.

Tutkimuksen mukaan vastavalmistuneet kokevat koulutusta vastaavan työn löytymisen vaikeaksi. Työtä löytyy helpommin, jos tuoreella maisterilla on työkokemusta omalta alaltaan esimerkiksi työharjoittelun avulla. Määräaikaiset työt ovat maistereiden työuran alkuvaiheessa vakituisia työpaikkoja yleisempiä. Ajoittainen työttömyys on osa useimpien vastavalmistuneiden elämää, mikä johtuu työsuhteiden määräaikaaisuudesta ja kovasta kilpailusta hyvistä työpaikoista.

Vastaajien tehtävät liittyivät useimmiten koulutukseen, suunnitteluun, asiakaspalveluun, toimistotehtäviin, viestintään tai tutkimukseen. Oman alan teoreettisella tiedolla ei nähty olevan hyötyä työssä, mutta muita koulutukseen kuuluneita tiedon hallinnan ja käsittelyn taitoja pidettiin erittäin tärkeinä taitoina työssä tai työllistymisen kannalta. Tutkinnossa saadun tiedon ja opittujen taitojen yhdistämisen tietotaidoksi voi tulkita olevan haasteellista. Tutkijakoulutuksensa eli tietotaitonsa soveltamisen osaavat ovat työllistyneet sujuvasti, mutta vaikeudet siinä voivat johtaa vaikeuksiin myös työnhaussa. Tutkimuksen välityksellä saadun palautteen selvä suuntaus oli, että uraohjausta ja työelämävalmiuksen opetusta kaivataan enemmän. Se voisi auttaa myös opittujen asioiden soveltamiskykyyn, jolloin valmistuneiden olisi helpompaa siirtyä yliopistosta työmarkkinoille.

Koko tutkimus on luettavissa pdf-muodossa osoitteessa <<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/hie/opiskelu/urasuunnittelu/tyollistymisraportti08>>.

Filosofian maisteri Kirsi-Maria Hytönen valmistelelee väitöskirjaansa etnologian oppiaineeseen historian ja etnologian laitoksessa Jyväskylän yliopistossa.